

Nr 126.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående statsbidrag till avlönande av lärare vid frälsningsarméns skolhem Sundsgården i Hilleshögs socken; given Stockholms slott den 25 februari 1944.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Gösta Bagge.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 25 februari 1944.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, ERIKSSON, QUENSEL, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ, GJÖRES, EWERLÖF, RUBBESTAD.

Efter gemensam beredning med cheferna för social- och finansdepartementen anför härefter chefen för ecklesiastikdepartementet, statsrådet Bagge:

Hos Kungl. Maj:t har *frälsningsarmén i Sverige* gjort framställning om statsbidrag till avlönande av en ordinarie folkskollärare och en ordinarie småskollärare vid frälsningsarméns skolhem Sundsgården i Hilleshögs socken.

Över framställningen ha yttranden avgivits av *vederbörande folkskolinspektör, socialstyrelsen och skolöverstyrelsen*.

Av ansökningshandlingarna i ärendet inhämtas bland annat följande.

Under sin sociala verksamhet hade frälsningsarmén funnit, att behov föreläge av särskilda barnhem för sådana för samhällsvård omhändertagna barn, som visat sig svårfostrade eller intellektuellt efterblivna och därför icke lämp-

ligen kunde utackorderas i enskilda hem och hänvisas till vanliga folkskolor. För att få till stånd ett barnhem, där dylika barn genom omplantering i ny miljö med lämplig fostran kunde givas en bättre livsriktning, hade frälsningsarmén inköpt en egendom, belägen i Hillersjö inom Hilleshögs socken. På egendomen, vilken vid förvärvet omfattade huvudbyggnad, fyra villabyggnader, ekonomibyggnader samt skogs- och åkermark jämte trädgårdsanläggning, hade upprättats ett för pojkar avsett skolhem, kallat Sundsgårdens skolhem, vilket börjat sin verksamhet i oktober 1943. Frälsningsarmén hade på egendomen låtit uppföra erforderliga skollokaler för undervisning av i skolhemmet intagna elever. Ritningarna till dessa hade i förväg granskats av skolöverstyrelsens byggnadssakkunniga biträde.

Skolhemmet hade upprättats i närmaste samförstånd med socialstyrelsen, som funnit hemmet vara behöfligt som komplement till tidigare förefintliga anstalter för barnavård. Klientelet vid hemmet skulle utgöras av skolpliktiga pojkar från hela landet i åldern 8—15 år, vilka jämlikt 22 § a) och b) samt 29 § 1 mom. barnavårdslagen omhändertagits av barnavårdsnämnd. Skolhemmet skulle uteslutande mottaga sådana svåruppföstrade men i övrigt normala barn, vilka av barnavårdsnämnderna hänvisades till hemmet. Intagning skulle ske i samråd med till hemmet knuten psykiatriskt utbildad läkare. Barnen skulle stanna vid hemmet, tills de fullgjort sin skolplikt, varefter de, därest de icke av respektive barnavårdsnämnder återtoges eller på annat sätt omhändertoges, genom skolhemmets förmedling skulle utplaceras i förvärvslivet eller i yrkesutbildning. Vid hemmet funnes plats för 28 skolpliktiga pojkar. Den genomsnittliga tid, under vilken dessa komme att vistas vid hemmet, beräknades till minst två år. I ersättning från respektive barnavårdsnämnder erhöles frälsningsarmén 960 kronor för barn och år.

Vid förhandlingar med skolrådet i Hilleshögs distrikt, inom vilket närmaste folkskola, Hilleshögs skola av första B-formen, vore belägen, hade framkommit, att lärjungeantalet i nämnda skola vore så högt, att skolpliktiga barn från Sundsgården icke kunde överföras till Hilleshögs skola. På grund härav och med hänsyn till barnens beskaffenhet hade skolrådet bestämt avböjt överförandet av barnhemsbarnen till folkskolan. Till följd av dessa förhållanden hade frälsningsarmén måst uppföra egen skolbyggnad, omfattande två klassrum, träslöjdsal och gymnastiksal.

Antalet elever hade den 1 februari 1944 utgjort 14, vilka sammanförts i en läraravdelning. Intagningen av elever fortsatte. Sedan elevantalet blivit fulltaligt, avsåges att uppdelas eleverna på två läraravdelningar, enär vardera av dessa på grund av elevernas mentalitet icke lämpligen borde omfatta mera än 15 lärjungar. Med hänsyn till att en del av eleverna kunde beräknas vara i åldern 8—9 år och andra på grund av efterblivenhet kvarstå på småskolans kunskapsnivå även efter nämnda ålder, syntes den ena läraravdelningen kunna undervisas av en småskollärarinna, medan en av lärartjänsterna under alla förhållanden syntes böra vara folkskollärartjänst. Skolans organisationsform skulle således närmast motsvara andra B-formen.

Lärarnas tjänstgörings- och löneförhållanden vore reglerade genom folkskolans avlöningsreglemente och bestämmelserna i kungörelsen 1942: 704 angående utsträckt tillämpning av folkskolans avlöningsreglemente m. m.

Folkskolinspektören anför bland annat följande.

Lärjungeantalet vid Hilleshögs skoldistrikts skola av första B-formen är redan så högt, att det icke tillåter utökning med lärjungar från annat håll. För-

handlingar ha tidigare förts med Hilleshøgs skoloråd om eventuell överföring av barn från Sundsgårdens barnhem till distriktets skola, men skoldistriktet har bestämt avböjt med hänsyn till såväl platsbristen som lärjungarnas beskaffenhet. Såväl inspektören som barnhemmets psykiatriske rådgivare dela skoloråds mening, att ett överförande av barnhemsbarnen till vanlig folkskola i föreliggande fall är olämpligt. Inrättandet av särskilda lärartjänster för barnens undervisning är oundgängligen nödvändigt. Starka skäl tala också för att statsbidrag utgår till ifrågavarande lärartjänster enligt de grunder, som gälla lärartjänster vid barnhem jämlikt kungörelsen 1942: 704 angående utsträckt tillämpning av folkskolans avlöningsreglemente m. m.

Beträffande frågan om lärartjänsternas antal anser folkskolinspektören i likhet med frälsningsarmén, att lärjungarna med hänsyn till sin mentalitet m. m. lämpligen böra uppdelas på två läraravdelningar, av vilka dock den lägre må kunna upprätthållas av småskollärarinna.

Socialstyrelsen tillstyrker bifall till ifrågavarande framställning.

Skolöverstyrelsen anför bland annat följande.

Barnhemmet synes ha tillkommit i samförstånd med de statliga barnavårdsmyndigheterna och fylla ett betydelsefullt behov. De avgifter, som erläggas av barnavårdsnämnderna, synas kunna täcka endast en begränsad del av kostnaderna för hemmets verksamhet, varför statsbidrag rimligen bör utgå till avlönande av vid hemmet anställda lärare. Med hänsyn till såväl antalet elever som elevmaterialets beskaffenhet måste det anses erforderligt anställa två lärare. Överstyrelsen tillstyrker, att statsbidrag må från och med den 1 juli 1944 utgå till avlönande av en folkskollärare och en småskollärare vid hemmet.

Från det under riksstatens åttonde huvudtitel uppförda förslagsanslaget till Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt lärare för vid statsunderstödda sjukvårdsanstalter och vid vissa barnhem intagna barn i skolåldern utgick från början statsbidrag endast till avlönande av lärare åt vid vanföranstalter och kustsanatorier intagna barn i skolåldern. År 1927 utsträcktes anslaget till lämplighetsområde att omfatta lärare vid statsunderstödda tuberkulossjukhus samt år 1930 även lärare vid dispensärbarnhem och vid barnhem för nervösa och psykopatiska barn. Enligt beslut av 1932 och 1933 års riksdagar medgavs, att ur anslaget även finge utgå bidrag till avlönande av lärare vid Svenska röda korsets barnhem för friska barn från tuberkulösa familjer, Evangeliska fosterlandsstiftelsens barnhem i Hillsand i Ström samt fortsättnings-skolan vid kustsanatoriet Apelviken. Vidare har enligt medgivande av 1937 års riksdag statsbidrag beviljats för lärare vid det av Axel och Sofia Alms stiftelse i Rådan upprättade barnhemmet för huvudsakligen föräldralösa flickor och enligt medgivande av 1941 års riksdag för lärare vid det av Värmlands fattigvårds- och barnavårdsförbund i Grava kommun upprättade hemmet för svårplacerbara barn. Jag får slutligen erinra, att frågan om statsbidrag till avlönande av lärare vid Carl A. Wockatz' barnhem i Kragenäs, vilket numera huvudsakligen synes mottaga s. k. svårplacerbara barn, i årets statsverksproposition underställts riksdagens prövning.

Departementschefen.

Det av frälsningsarmén upprättade skolhemmet Sundsgården i Hilleshögs socken synes fylla ett betydelsefullt behov, och verksamheten vid hemmet synes vara ordnad på ett tillfredsställande sätt. Folkskolinspektören, skolöverstyrelsen och socialstyrelsen ha därför ansett skäligt, att statsbidrag beviljas för avlönande av lärare vid hemmet. För egen del hyser jag den uppfattningen, att försiktighet bör iakttagas vid prövningen av ansökningar om dylikt statsbidrag. I detta fall anser jag dock goda skäl tala för att verksamheten vid hemmet åtminstone tills vidare kommer i åtnjutande av det föreslagna stödet från statens sida. Frågan om statsbidragets bibehållande bör emellertid kunna tagas under omprövning, därest behovet av hemmet längre fram kommer att minskas eller så befinnes av annan anledning påkallat. Statsbidraget torde böra utgå från förslagsanslaget till Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt lärare för vid statsunderstödda sjukvårdsanstalter och vid vissa barnhem intagna barn i skolåldern. Jag anser mig icke böra på grund härav ifrågasätta någon höjning av det belopp, varmed detta anslag vid bifall till det i 1944 års åttonde huvudtitel i ämnet framställda förslaget skulle uppföras för budgetåret 1944/45.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att statsbidrag må efter särskild prövning av Kungl. Maj:t utgå till avlönande av lärare vid skolhemmet Sundsgården i Hilleshögs socken.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdde hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Torsten Svensson.